

besnuffelde die even, en toog dan weer ijverig aan 't werk. Eindelijk bleef zij even langer weg, zeker om den bodem van het ééncellige nest wat ruim te maken; toen kwam zij naar boven, ditmaal niet achterwaarts klimmend, maar met den kop vooruit. Ze greep nu een extremitéit van de rups, den kop, beet en sleepte deze, achteruit afdalend, mee naar beneden in het gat. De rups paste er juist mooi in, gleed er door, terwijl zij één oogenblik er loodrecht als een kaarsje boven uitstak, en verdween toen snel geheel. Maar juist vóór zij verdween kwam een kleine grijsachtige vlieg aan, zette zich even op het rupsenlichaam, en toen dit verdween, vloog het vliegje weg. Alles gebeurde bliksemsnel, zoodat het maar juist even kon worden waargenomen. Dit oogenblik zal intusschen wel voldoende tijdruimte geweest zijn voor de vlieg, om een eitje op de rups te deponeren.

Een minuut lang zag ik nu niets. De wesp was in het donkere hol bezig haar ei te leggen. Daarop klom ze het gat uit en vloog weg. Ik bleef evenwel staan, want ze zou stellig wel terugkeeren om het gaatje dicht te stoppen. Het duurde dan ook niet lang, of daar verscheen ze weer, streek bij het gaatje neer, keek er even in, om te zien of alles in orde was en begon toen van de mosjes en grasjes in de nabijheid kleine stukjes af te bijten en deze in het gat te stoppen, eerst natuurlijk diep, en van lieverlede, naarmate de holte gevuld raakte, meer aan de oppervlakte. Dit toestoppen, dat uiterst zorgvuldig in zijn werk ging, duurde 't langst van alles, wel een kwartier. Bij ieder stukje groen dat met kracht werd afgerukt, draaide de wesp om 't gat heen, totdat het goed lag en vast rustte.

Eindelijk was de holte gevuld; de wesp bracht er nog wat zandkorrels bij, harkte de kanten enz. wat op en vloog nu voor goed heen. Bij nauwkeurige inspectie bleek mij dat van het gaatje nu niets meer te zien was; de omtrek was weer geheel in zijn vorigen staat hersteld en niets kon meer verraden, welk een somber graf daar lag. Want eigenlijk is het iets vreeselijks. De wesp doodt haar slachtoffer niet, maar verlamt dit door het met haar scherpen angel te steken, zoodat het nog geruimen tijd (Dr. Oudemans verhaalt van een gestoken rups die bij hem nog 3 maanden leefde) blijft leven, maar zich niet bewegen kan. Dan wordt het in een nauw gat begraven en er wordt een wespenei op gelegd. Uit dit ei komt na eenigen tijd een larve. Deze vindt nu de tafel gedekt en eet van de levende doch onbewegelijke rups. Ware de rups vooraf gedood, dan zou zij in den grond tot rotting overgaan en als voedsel allicht niet meer geschikt zijn; nu levert zij, zoolang zij levend blijft, dagelijks versch vleesch aan de wesplarve, die steeds groeit en tot aan de volgende gedaanteverwisseling een goed gevulden kelder bezit. 't Is te hopen, dat zoo'n rups, die waarlijk niet voor haar plezier uit is, er niet te veel van voelt, maar hoe dit zij, ik ben blij, het geheele proces eens nauwkeurig te hebben kunnen gadeslaan, en zoo kan een weinig belangrijks opleverende ornithologische wandeling toch nog ten slotte leiden tot een waarneming op ander gebied, die men niet gaarne gemist had.

*Doorn, 3 Juli 1901.*

Mr. R. B. SNOUCKAERT VAN SCHAUBURG.



## Een strooptocht door Westerwolde.

't Was nu niet precies wat men noemt zomersch weer in de tweede helft van Augustus 1900 en er viel vooruit allerminst op een mooien dag te rekenen. Geen schoon vooruitzicht, als onder dergelijke omstandigheden de vakantie aanbreekt met stroomen regen. En toch zouden mijn vriend R. en ik een strooptochtje doen door Westerwolde; dat hadden we eigenlijk al overlegd, toen we een paar jaren geleden die landstreek eens waren — doorgehoud. Wat woord zou hier beter passen, als ik er bijvoeg, dat we 's morgens uit Meeden waren vertrokken en goed middag reeds in de bosschen van Ter Apel marcheerden en toen dus een afstand van acht uren gaans geheel te voet hadden afgelegd? Maar we wilden er nu iets meer van hebben en daartoe

waren minstens twee dagen noodig. Als er een dag kwam geheel zonder regen en de barometer daarbij goed stond, zouden we den daaropvolgenden morgen vroeg op den stap gaan, zoo hadden we 't afgesproken. 't Geluk diende ons en zoo trokken we er Dinsdag 28 Augustus, goed voorzien van allerlei benodigheden, op uit, om zoo spoedig mogelijk het hart van Westerwolde te bereiken.

Van ons dorp uit over Pekela naar Wedde levert de natuur, althans voor ons, al heel weinig bijzonders: bijna overal afgegraven hoogveen, grootendeels tot bouw- of weiland herschapen, een enkel stuk nog in maagdelijken staat, of bezet met eindelooze reeksen turfhoopen en een flora, bijna uitsluitend bestaande in struikheide — voor een stedeling

misschien interessant, voor ons, inboorlingen, in 't geheel niet.

Eerst wanneer men het vriendelijke torentje van Wedde uit het geboomte kan zien oprijzen, begint het er meer Westerwoldsch uit te zien. De nog onontgonnen gronden dragen een rijker plantenkleed: de heide is doorspikkeld met kleine berkenstruiken, de walkanten zijn bezet met braamstruiken, lijsterbessen en sporkehout. Eventjes gekeken, of we soms rupsen konden ontdekken van den citroenvlinder; maar de tijd daarvoor was lang voorbij en we konden slechts de bessen bewonderen, die voor een gedeelte nog fraai oranje, gedeeltelijk reeds gitzwart en rijp waren. Jammer, dat ze niet eetbaar

en telkens werd ik teleurgesteld. 't Waren voornamelijk *Satyrus semele* L. en *Pararga maegera* L., die mij fopten.

Zoo naderden wij den dijk van de Westerwoldsche Aa. Hier wachtte ons een verrassing, in zekeren zin ook al een teleurstelling. Het riviertje, dat op deze hoogte des zomers nauwelijks de breedte haalt van een Amsterdamsche gracht en op welks uiterwaarden we hadden willen rondsnuffelen naar moerasplanten, had zijn geheele winterbed onder water gezet: van den dijk tot aan de zachtglooiende heuveltjes, de Wedderbergen, aan de overzij, één groote plas van wel een kwartier gaans breedte. Een frappant gezicht, maar niettemin al een streep



zijn! Dan hadden we 't met bramen beter: 't was nog wel niet de rechte tijd, maar er waren er al genoeg rijp, dat men spoedig op onze lippen kon lezen, hoe we ons als schooljongens tegoed hadden gedaan.

Hoe prachtig kwamen de lijsterbessen uit tegen het donkere, fijne loof! En uit de bloeiende heide, beschenen door een vriendelijk morgenzonnetje, stegen geuren op, zoo zoet als van klaren honig. Enkele donkerbruine vindere tuimelen reeds door de struiken. Het net wordt opgestoken en weldra is er een buitgemaakt; maar aanstonds kan het beest met een „Och, maar een simpel zandoogje!” weer gaan. Die vlinders van de heide zijn donkerder gekleurd dan dezelfde soorten in bebouwde streken: herhaalde malen meende ik iets bijzonders te snappen

door de rekening! En 't leelijkste was, dat het er wel niet beter op worden zou, als we hoogerop kwamen; want de uitwerking van geweldige regens, zooals die voor een paar dagen gevallen waren, komt eenigen tijd achteraan, 't Bleek spoedig, dat onze vrees in dezen maar al te gegrond was. Maar toen we de brug bij Wedde gepasseerd waren, waaronder het oude riviertje met jeugdige vaart doorschoot en we het statige geboomte van den slottuin voor onze oogen zagen oprijzen, waren we al spoedig in dubbelen zin over onze teleurstelling heen.

't Is maar een heel simpel hek, dat toegang geeft tot de laan van heerlijke linden, zoo oud, dat ze zich waarschijnlijk nog den tijd herinneren van krijgsrumoer en jachthorengeschal. Nu heerscht hier vrede en rust. Onwillekeurig blijft men een oogen-

blik aan den ingang staan om het fraaie gewelf te bewonderen, dat door die reuzen wordt gedragen, en het gevoel van eerbied, dat ons bekruipt, is in zonderlinge disharmonie met den glimlach, die ons wordt afgeperst door een bord bij het hek, waarop een dorpskunstenaar, op een wijze die geen hoogen dunk geeft van 'smans kunst en taalkennis, den vreemdeling heeft aangekondigd, dat de burcht thans is een *uitspanningsoord* en dat er *stalling is voor paarden*. Sic transit gloria mundi! mag hier met recht gezegd worden.

Deze weinig roemrijke metamorfose heeft evenwel de goede zijde, dat men nu gerust kan binnentreden en geen geveld hellebaard of boosaardige heemhond ons den weg versperd.

De oprijlaan is maar kort en blijkbaar zijn de linden in de eerste helft van haar leven gesnoeid geweest à la Lenôtre; maar juist daardoor geven ze nu zoo zeer den indruk van een hooge, gewelfde gang.

Het uitspanningsoord heeft aan de bekoorlijke wildernis van den circa vier H. A. grooten slottuin gelukkig nog weinig bedorven. De enkele „priëeltjes” bevin-

den zich vlak bij 't gebouw, geen witgedaste jans ontsieren dit historisch plekje grond en men kan heel wat genieten, vóór men ontdekt wordt.

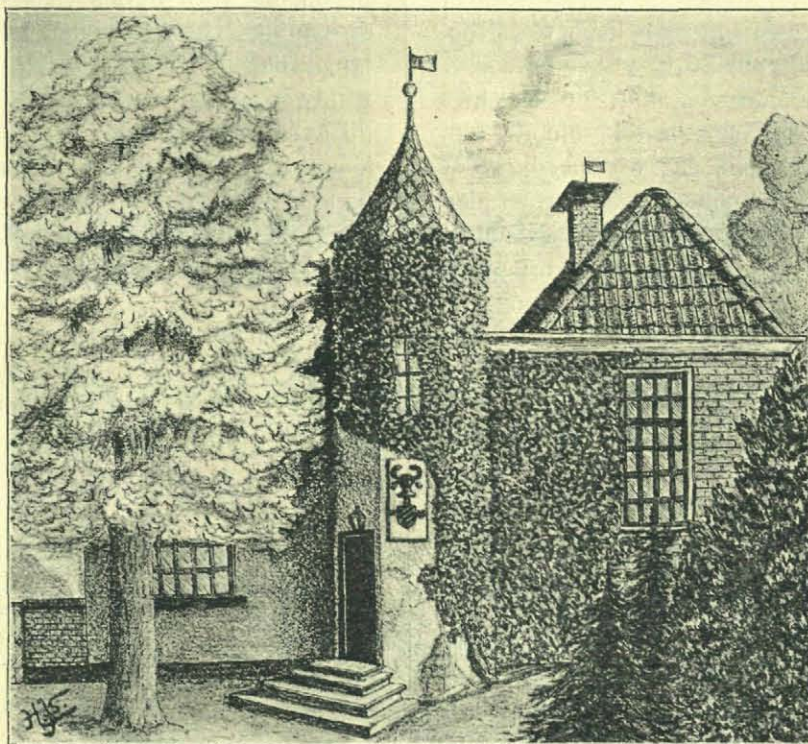
Het gebouw zelf heeft niets merkwaardigs. Slechts een klein gedeelte dagteekent nog uit den tijd, toen hier de machtige heeren zetelden, voor wier ijzeren vuist Westerwolde sidderde en die menigen strooptocht ondernamen, vrij wat minder vreedzaam dan de onze. Dit deel, het torentje met het aangrenzende muurwerk is echter zoo prachtig met klimop bewassen, dat het alleen daarom jammer zou zijn, als het werd gesloopt. Ook de achtergevel is grotendeels met klimop bedekt, maar dit schijnt van jongeren datum en is niet zoo schilderachtig.

Door al wat er om heen staat moet het voor een fotograaf zijn om wanhopig te worden. Wat verhinderde echter den teekenaar, in gedachten een enkelen heester op te ruimen, den lindeboom er

voor aan de eene zijde wat te besnoeien en zijn oogpunt eenige meters te verplaatsen?

De spinnewebben, die tusschen de klimopbladeren gespannen waren, zaten vol uitwerpselen. Ha! hier zouden we dus misschien rupsen van den vlievlinder kunnen vinden, die zoo zeldzaam is in onze streken. Mijn ijver kreeg echter al spoedig een gevoeligen knak bij 't ontdekken van zoo'n grauwbrown Spilosoma-rups.

„Natuurlijk,” bromde ik, „dat goedje lust alles, waarom dan ook geen klimop?” En toen ik er nog een en nóg een vlak bij mekaar vond — weg was de Sambucaria-illusie!



Het Huis te Wedde.

Tevergeefs zochten we daarna op aspergebedden naar *Crioceris asparagi* L. en vonden een leliestengel die rood zag van *Crioceris lili Scop.* en dan ook geen blaadje meer aanbood, om eenige meegenomen exemplaren tot voedsel te dienen.

In 't geboomte giechelgalmden wiewalwalen en krijschten een paar Vlaamsche gaaien, die halverwege in een grooten lindeboom hun nest hadden. We namen ons voor, den kastelein — hier in dubbele beteekenis! — voor

die fraaigekleurde moordenaars te waarschuwen, maar vergaten het en waren reeds weer buiten de gracht, toen hun geschreeuw ons er aan herinnerde. Het gaaienpaar bofte — de zangvogels hadden „pech!”

Ons doel was nu Onstwedde, doch als echte veldontdekkers kozen we niet den grintweg, maar besloten, eerst den Adijk te volgen en verder aan het toeval over te laten, hoe we er komen zouden.

't Was inmiddels recht zonnig geworden. Enkele melitea's en dikkopjes dartelden met allerlei zand-oogjes boven de composieten, die het dijkje sierden. In het struikgewas aan den buitenkant gloeiden de purperen bessen van Geldersche roos naast die van de kamperfoelie. Weldra verloor zich de dijk in heide en kreupelhout; rechts vooruit gaven de kale hoogten van de Onstwedderholte een golvenden horizon te zien; links vertoonden zich reeds talrijke

boschjes van laag houtgewas met hier en daar opgaande boomen, waartusschen de overstroomde Mussel-Aa flikkerde of het frissche groen van een drooggebleven weide ons tegenblonk; recht voor ons een tamelijk open veld, zandheide, afgewisseld met drassige veentjes, waardoor het moeite kostte, al springend van de eene belt op de andere, den goeden koers te houden.

De grijsblauwe bloemhoofdjes van het zandklokje, de hemelsblauwe campanula's en de diepblauwe klokjesgentiaan op de droge gedeelten verkondigden ons, dat we het hartje van Westerwolde naderden. Metaalglanzige zandkevers vlogen telkens voor onze voeten op, om een paar meters verder weer neer te strijken, of om verwoed om zich heen te bijten, als het verraderlijke vangnet ze te vlug af was.

Plotseling zagen we de Aa door de boschjes schemeren, en toen we ons bestek opmaakten, kwamen we tot de conclusie, dat we spoedig voor een kleinen zijtak zouden komen en 't dus geraden was, meer rechts te houden, tot we op gebaande wegen kwamen, waar we wellicht een bruggetje zouden vinden. Maar vooraf moesten we nog een alleenstaanden heuvel ontmoeten, die op onze kaart met den naam Kieberg stond aangeduid.

R. stelde zich heel wat voor van het panorama, dat hij van den top hoopte te genieten. We keken links, we keken rechts... Kieberg! waar zit je?

Maar er verscheen geen Kieberg, en reeds hadden we meerdere onnoozele hoogtetjes dien naam toegedacht, toen, bij 't passeeren van eene kleine boerenwoning, R. plotseling triomfantelijk uitriep: „Daar heb je 'm! Daar is onze vriend Kieberg!” En we schoten allebei in een lach; want vlak voor ons verrees, men kon bijna zeggen op het heem van het boerenhuisje, een steil, met heide begroeid heuveltje, op een grondvlak van misschien honderd meter in omtrek. De top van het ding was naar schatting een meter of tien boven den beganen grond, maar stak zoo nijdig in de hoogte, alsof het zich minstens een Mont-Blanc gevoelde.

Een paar passen over het heem en we stonden bij den voet, dien de stoute Westerwoldingers gedeeltelijk hadden afgegraven. Duidelijk zagen we hier de sporen van de stortregens, die in kronkelende stroomen het kleine beetje teelaarde, dat zich onder de heidestruiken gevormd had, naar beneden hadden gespoeld. Nu lag dat daar als dikke moddertranen op het roodgele zand en deden deze mij niet zonder eenigen zweem van spotlust — ik dweep niet met de moderne poëzie — denken aan een versregel van Hélène Lapidoth-Swarth, kort te voren gelezen, waarin sprake was van „gestold geweest.”

Terwijl ik mij daar beneden nog door de middagzon liet blakeren in de stille hoop, mierenleeuwen te zullen ontdekken, maar niets vond dan zand-

kevers en graafwespen (spinnendooders), was mijn reismakker reeds naar den top geklauterd en stond hij daar met den hoed in de hand, minder uit eerbied voor het heerlijke vergezicht, dan wel om de frissche wind door zijne haren te laten waaien, welk voorbeeld ik, insgelijks naar boven gezwoegd zijnde, niet te gek vond, om na te volgen.

Het uitzicht dan was niet bepaald schitterend, want de meeste boomen in den omtrek waren hooger, maar gaf ons toch een blik op den plompen Onstweddertoren, dien we nu haast vlak bij ons hadden. We daalden in die richting het heuveltje af, passeerden nog een Kiebergje in den dop en liepen ons toen netjes vast voor het pas genoemde stroompje. Of we wilden of niet, we moesten wel langs onzen Kieberg terug, vonden weldra eenen zandweg, waarin een soort duiker, dwaalden nog door een dennenboschje met overvloed van dorre kegels op den grond en groene aan de takken, en hadden kort daarop het onuitsprekelijk genoeg, een kudde heideschapen met herder en hond en al voor ons uit en het dorp Onstwedde binnen te drijven.

Na een kort oponthoud, gedurende 't welk de dochter van den kastelein ons een gratis-cursus gaf in het verschil tusschen het Westerwoldsch van de Ruiten- en van de Mussel-Aa, namen we onze beenen weer onder den arm en sloegen weldra bij een handwijzer, waarop niets te lezen stond, linksaf, om over het gehucht Smeerling — Smeerke zeggen de Westerwoldingers — koers te zetten naar Vlachtwedde. De zandweg, die we hierbij hoofdzakelijk volgden, loopt door een der schoonste streken van Westerwolde, en menig bekoorlijk plekje in deze omgeving is door schilders van naam — we noemen slechts Van de Sande Bakhuizen en wijlen het echtpaar Bilders — op het doek gebracht.

Sloten zijn in deze streken zoo goed als onbekend: waar het eiken hakhout wordt afgewisseld door een stukje bouw- of weiland, daar is dit omringd door een aarden walletje, waarop eiken, elzen of berken, waarin klimop en kamperfoelie zich opwaarts slingeren. Hierdoor heeft het landschap in de verte steeds het aanzien van een gesloten woud, waarmee we ons, vooral in 't begin, herhaaldelijk lieten foppen. In het lagere hout staan hazelaren naast glimmende hulst en wilde rozen, terwijl boomvarens en een enkele koningsvaren de schaduwzijde van de walletjes tooien. De laatste loop ik bijna nooit voorbij sedert ik als kleine jongen haar aan de hand mijns grootvaders reeds leerde zoeken en kennen als een afdoend medicament tegen oude beenwonden.

Op meer open plekken staken massa's basterdwederiken hare pluizige bloemstelen op uit dichte braamstruiken en daarboven dartelden citroenvlinders in menigte. Enkele omwalde weiden waren

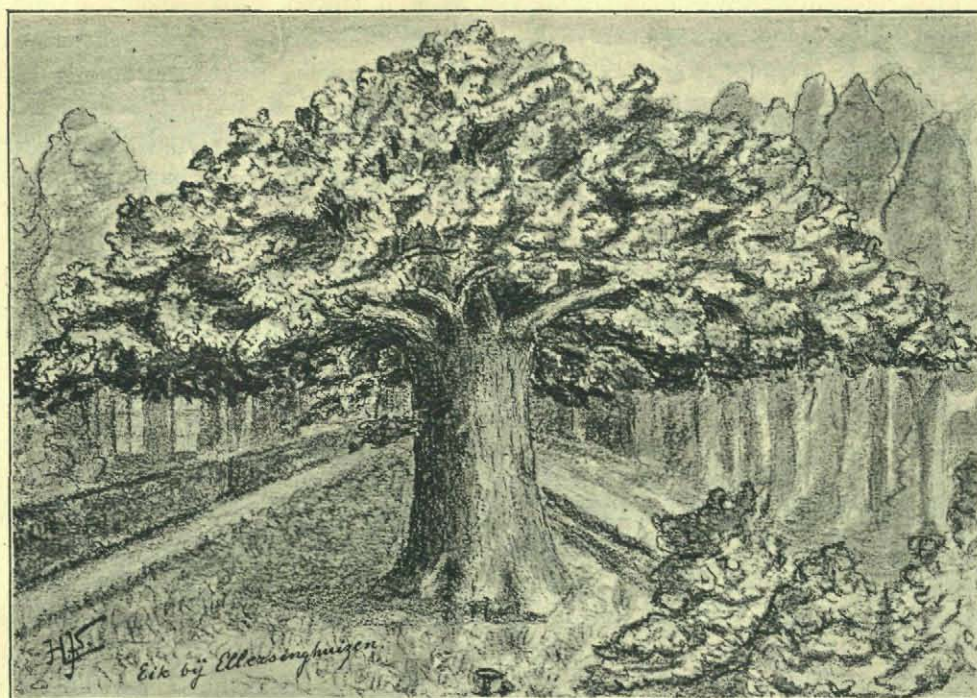
door een takje van de Mussel-Aa alweer veranderd in heele meeren, zeker niet tot genoegen van den eigenaar, maar een heerlijke afwisseling biedend aan den bewonderenden wandelaar.

Eindelijk, na Smeerling te zijn gepasseerd, kregen we, wat naar rechts, dan toch een wezenlijk woud in 't oog, dat we echter tevergeefs trachtten te bereiken. 't Was de Ruiten-Aa, die ons hier den weg versperde, en, daar onze maag dringend om afrekening begon te vragen, besloten we 't maar eerst op te geven en over een schilderachtig bruggetje en een kale rogge esch het schoone Vlachtwedde binnen te vallen.

Dit was een einddoel voor den eersten dag; maar de zon stond nog een aardig eindje boven den horizon, en daar 't met ons diner nog wel een poosje

boven den grond een omtrek van bijna vijf, op manshoogte nog van ruim vier meter. Maar wat den boom zoo merkwaardig maakt, dat is de koepelvormige kruin, die men gewoonlijk bij eiken zoo niet aantreft. Hoog is de boom niet; maar door geen burens gehinderd, breiden zijn reusachtige takken zich beneden horizontaal uit, zoodat hij een schaduw werpt, waarin een bataljon soldaten zou kunnen rusten.

Niet ver van dezen eik staat een ander, die haast een tweelingbroer van hem kon zijn: in vorm gelijken ze op elkaar als twee druppels water; alleen is hij in alles wat minder fors en zijn stand in de laagte geeft hem minder aanzien. Hoeveel eeuwen zouden over deze reuzen zijn heen-gevolgen?



kon duren, paaiden we onze maag voorloopig maar met wat vloeibaars, brachten haar met een ruk aan de broekgesp tot zwijgen en togen opnieuw uit, thans door den vriendelijken waard uit het Oude Gemeentehuis van een jeugdigen gids voorzien.

Onze tocht gold nu in de eerste plaats den beroemden eik bij Ellersinghuizen, een gehucht, een half uurtje ten Z. van Vlachtwedde gelegen. Een eindje het dorp door, langs een zandpaadje tusschen hooge heggen, waar we den ganzenmarsch moesten gaan, nog een slag over de esch, en we konden den reus reeds van verre zien.

Daar, op een graspleintje voor de boerderij van den heer Hesse, waar zijn kruin zich naar alle kanten vrij kon uitbreiden, staat de machtigste eik van gansch Westerwolde, waarschijnlijk van heel het Noorden onzes lands en om zijnen vorm misschien eenig in Nederland. Zijn stam heeft even

Na inderhaast een schetsje te hebben genomen van den koning van Westerwoldes woudkoningen, trokken we op het bosch aan, dat we een paar uren tevoren tevergeefs hadden trachten te bereiken. 't Was vrij uitgestrekt en van opgaande eiken met veel hazelaren tot onderhoud, de open plekjes dicht bezet met frambozenstruiken. Alles was door greppels in pandjes verdeeld; het wilde ontbrak dus wel een beetje. We maakten ons den doortocht echter zoo moeilijk als we maar konden, passeerden een sprankje van de Ruiten-Aa langs een zeer primitief voetbruggetje, deden een paar natte voeten op, vonden een nest van *Vespa crabro* L. in den voet van een half vermolmden eik, bereikten weer een zandweg van Smeerling en kwamen ten slotte langs een zijlaan weer te Vlachtwedde.

Onnoodig te zeggen, dat we na zoo'n welbesteden dag de tafel in 't Oude Gemeentehuis alle eer

bewezen. Den avond brachten we vervolgens zeer genoeglijk door in gezelschap van een drietal Westerwoldingers van het echte slag en 't was al vrij laat toen we ter ruste gingen om krachten te verzamelen voor den volgenden dag, *zij* om tijdig naar Wedde ter markt te trekken, *wij* om onzen stroomtocht zuidwaarts voort te zetten.

Op Wedder markttag moet het regenen — dat is voor de Westerwoldingers evenzeer een axioma als dat elke Westerwoldsche boer naar de Wedder markt gaat. Van het geloof daaraan hadden we den eersten dag een sterk staaltje. Te Smeerling n.l. was men bezig nog een restantje koren binnen te halen, dat tengevolge van het vele regenwater er wat groezelig uitzag. Op onze vraag, of 't droog was, kregen we in het eigenaardige Westerwoldsche dialect ten antwoord: „'t Gaat zoowat; maar wij moeten ook wel toepakken: morgen is het Wedder markt, dan regent het gewis!“

Toen weden volgenden morgen ontwaakten, baadde Westerwolde in het heerlijkste morgenlicht en over de dorpsstraat ratelden de huifwagens in de richting van Wedde. De wind, hoewel bijna afwezig, waaide nog uit het Noordoosten, de wijzer van den barometer stond zoo vast als de eik van Ellersinghuizen, een dunne nevel hing nog in de kruinen der eiken; alles voorspelde een schoonen dag... wij geloofden niet in 't axioma van Westerwolde!

Welgemoed hingen we onze bagage weer om, namen afscheid van het vriendelijke Vlachtwedde en waren weldra weer te midden der schoone natuur. We zonden nog een groet aan den prachtigen eik in de verte en sloegen toen den heerweg in, die sedert eeuwen over Sellingen naar 't aloude klooster Ter Apel voert.

De rijzende zon kuste de dauw van het eikenloof en deed de bladeren der hulsten glimmen, als waren ze met vernis overdekt. Een koppel korhoenders vloog op van een nog ongeschild stoppelveld; een vlugge wezel kwam recht op ons af, den zandweg langs. Als op een afgesproken teeken bleven we staan en terwijl het beestje nu eens voorwaarts huppelde, dan weer zich op de achterpooten verheffend, om zich heenkeek, kwam het zoo nabij, dat we het in de vrije natuur hadden kunnen fotografeeren. Een enkele beweging van een onzer en — weg was het in de dichte braamstruiken langs den weg! We keken nog eens in de ruigte, waar het verdwenen was en schrikten een beetje voor een groote ringslang, die haastig over de dorre bladeren wegschoof; we joegen haar nog eens terug, om hare lenige bewegingen te bewonderen en hadden haar uit het oog verloren toen we bedachten, dat we haar toch ook wel hadden kunnen vangen. De slang bofte, wij hadden „pech“!

Toen we onze beenen weer te voorschijn hadden gebracht, zaten onze broekspijpen vol zaadjes van nagel- en kleefkruid en bij nader onderzoek ontdekten we daartusschen ook nog de peervormige vruchtjes van heksenkruid, die ons hunne aanhankelijkheid betoonden. In een vochtige greppel groeide wolfsfoot.

Hazelaren en hulst vormden hooge heggen langs den weg en op enkele plaatsen bloeiden daaronder driekleurige viooltjes. Het landschap is in dit gedeelte weer bijzonder schoon en komt in hoofdzaak met dat tusschen Onstwedde en Vlachtwedde overeen. Enkele boschjes van zwaar eikenhout tusschen bouw- en weiland, hier met donkere schaduwen, daar heerlijk verlicht door de rijzende zon. En dan die sappige weiden, half schaduw, half licht, overal weer omgeven door walletjes, met boomen bezet, een enkele geheel met berken — een frappant gezicht! Hoe heerlijk lagen hier en daar de boerderijen daartusschen! Maar in den winter, als Natuur haar feestkleed heeft uitgetrokken en de holle wegen diep onder de sneeuw zitten? De moderne verkeersmiddelen, zelfs harde wegen zijn hier nog onbekend. Hier mengt geen stoomfluit, geen puffende automobiel, een schrille wanklank in het eeuwige lied der Natuur, dat door de kruinen der eiken suist. Maar reeds staan de wegen, die de mensch ze banen zal, op het papier!

Weer staken we de Ruiten-Aa over, volgden een eindweegs hare overstroomde oevers en kregen toen een meer open gedeelte. Links een zuiver rechte horizon, waarboven een enkele torenspits van een Duitsch dorp zichtbaar was, rechts de kleine boschjes langs de oevers van 't riviertje.

De zuivere lucht noodigde onze longen tot een lied, eerst fluitend, toen zingend uit volle borst: „Een iedre nasie heeft zijn land,“ dat we daarna volgenderwijs eenigszins passend zochten te variëeren:

Een ieder volk roemt op zijn land!  
Wij prijzen 't Westerwoldsche zand:  
Voor ons is daar geen beter grond  
Op heel het wijde wereldrond;  
Trots slaan wij onze beemden ga  
Langs Ruiten- en langs Mussel-Aa.

We naderden Sellingen en zagen links, juist op de Deutsche grens den Haseberg uit het voormalig Bourtanger moeras oprijzen.

Na een kort oponthoud in dit echt Westerwoldsche dorpje trokken we al weer verder door een drietal gehuchten met veel geboomte en veel overstroomd weiland, waarop troepen koeien halverwege in 't water stonden. Tweemaal liepen we ons hier vast op de talrijke kruis- en zijwegen, tweemaal werden we door denzelfden vriendelijken postbode gered.

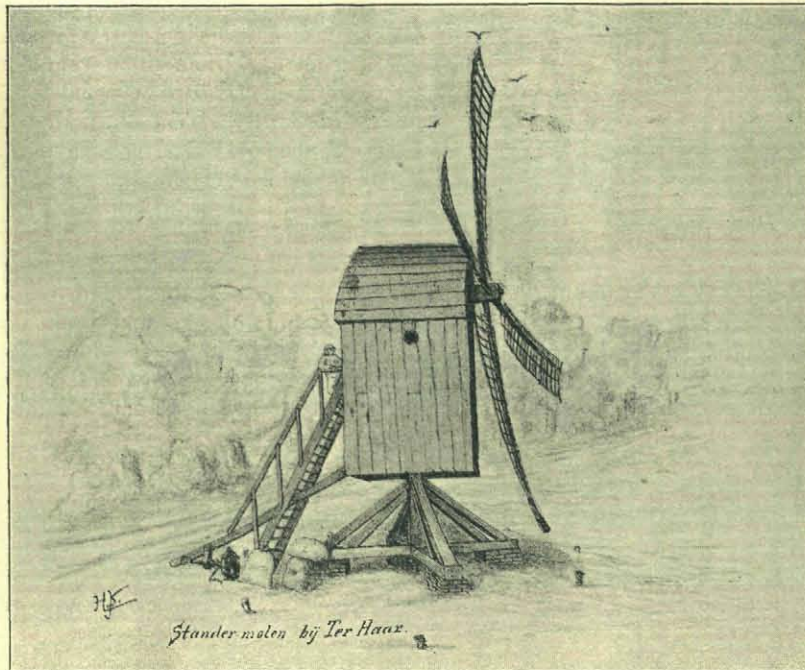
Weer op den linkeroever van de Aa gekomen,

begon onze weg nu min of meer kaal te worden; want hij liep hier langs de Jipsingboerenmussel, een lichtgolvend heideveld, dat zich tot het Stadskanaal uitstrekt. Enkele gaspeldoorns, bremstruiken en jeneverbessen bieden slechts weinig afwisseling aan. Bruine hagedissen hingen over de heidestruiken en baadden zich in de zon. Warm was het, erg warm! Maar reeds wenkte ons van ver het koepeltje van de hooge voormalige kloosterkerk te Ter Apel en lokte ons naar de donkere bosschen aan zijn voet.

Reeds bij Ter Haar beginnen weer de eiken en bijna hadden deze het karakteristieke oude molentje voor ons oog verborgen, hoewel 't vlak aan den weg staat. Eventjes in de schaduw, op een aarden walletje gezeten, een schetsje maken, gaf een aangename verpoozing. Mijn reisgenoot klauterde intusschen omhoog — hij is van molenaarsfamilie!

— om het inwendige te inspecteeren en stak, terwijl ik teekende, guitig zijn hoofd uit het rondeluisje onder de kap. Toen hij weer beneden kwam was ik klaar.

Weldra was nu onze weg een schoone eikenlaan. Het geboomte breidde zich uit, vooral naar links. Daar aan de overzij van het stroompje is een vrij groot bosch, meest van jonge eiken, waar we, twee jaren geleden, tusschen het akkermaalshout heele velden van meer dan manshooge adelaarsvarens hadden bewonderd.



Nog eens, en nu voor 't laatst, langs een net loopbruggetje over de Ruiten-Aa, en we wandelden onder het statige geboomte, waarin Ter Apel is als weggestopt.

We waren aan 't eind van onzen tocht, en terwijl we ons hier onder een grooten eik hadden neergevleid ontdekten we plotseling op enkele schreden afstand een grooten, bruinen paddestoel. Meermalen hadden we er al onderstboven gesmeten, om te zien, of we soms zoo'n wonderlijke Duivelszwam konden vinden, maar telkens was het mis geweest. En, alsof natuur ons geen enkele teleurstelling wou laten — dezen keer was het de echte. Beiden bewonderden we voor 't eerst in ons leven de frappante eigenaardigheid van dit kameleon onder de paddestoelen. Hadden Heimans en Thijsse in hun wandelboekje ons er niet opmerkzaam op gemaakt, we

zouden die „smerige dingen” wellicht geen blik waardig gekeurd hebben.

Een paar uren later, terwijl de tram ons naar onze haardsteden terugvoerde, zagen we de zon bloedrood ter kimme dalen boven de Drentsche hei. Weddermarktdag had zijn aard verloochend: het Westerwoldsche axioma was — voor 't eerst? — een leugen geworden!

Meeden.

H. J. SMID.

## Een gelukkig Botaniseertochtje.

De vakantie is begonnen. Dat is een heerlijke tijd, waarin eene reeks van uitstapjes ons doet bekomen van de maandenlange studie. Ik had dan ook het plan gevormd, om zooveel mogelijk te botaniseeren. Het eerste uitstapje zou zijn naar Wijk aan Zee.

Op een mooien dag, die veel warmte belooft, brengt de spoortrein mij heel vroeg in den morgen naar Velzen. Daar aangekomen begin ik mijn zwerftocht, belast met eene plantentrommel, Heukels' Schoolflora, een wandelstok met krommen haak, brood en eene flesch koude thee.

Ik ga den kant van Beverwijk op en de eerste vondst, die ik doe, is de Boksdooorn (*Lycium*), die langs den weg tegen een hek staat. In de nabijheid van Beverwijk, ga ik den kant van Wijk aan Zee op. In het begin vind ik nu niets anders, dan het gewone onkruid, ten minste wanneer ik dit woord op de veelvuldig voorkomende planten mag toepassen. Na een half uur nader ik de duinstreek en nu wijk ik van den gebaanden weg af, om mijn geluk te beproeven.

Spoedig kom ik op een beschaduwde terrein, waar de grond